

RØYKEN HISTORIELAG

Bygdemagasinet

NR 69 MAI 2016

*Ordfører Eva Norén
Eriksen og lagets leder i
jubileumsåret, Kåre Selvik,
på jubileumsfesten
20. januar*

Bygdemagasinet

NR 69 MAI 2016

INNHold

Røyken Historielag 2016 – 2017	1
Hva har hendt, og hva hender?	2
Nye æresmedlemmer i Røyken historielag	3
Røyken Historielag 1966 – 2016	5
Røyken historielags Hederstegn 2016	7
Plassen Hanestad	9
Barnestell i gammel tid	12
Gamle gravskikker	16
Røken i vinterdrakt ca. 1905	17
Nærsnes kirke	18
Charles Bamford i Nærsnes 1869 – 1873	19
Røken Klædesfabrik	20
Polett for Asker - Røken & Hurum D/S	21
Askers store sønn, maleren Otto Valstad	22
Oldtidsmarsjen 2016 søndag 25. september	25
Flott tur til Berlin	26
Julemøte på Kornmagasinet 3. desember 2015	27
Referat fra årsmøtet 10. mars 2016	29
Komitéer og komitémedlemmer enstemmig valgt på årsmøtet i Røyken Historielag 10. mars 2016	31
Røyken Historielag Regnskap 2015	33
Røyken Historielag Budsjett 2016	36
Opplevelser i kø ved Mälaren	37
Slottstur til vakre Mariefred	39

Bygdemagsinets redaksjon:

Arne Myrvang, tlf. 31 28 13 85

Rolf Karlsen, tlf. 41 42 50 72

Kjell Jørgensen, tlf. 31 28 33 45

Bjørn Fossnes, tlf. 92 25 85 12

Lederen har ordet

Jubileumsåret er i full gang, og en del av feiringen er unnagjort. Med fortløpelig ikke, «festen er ikke over, det er kake igjen»!

Jubileumsmøtet på BIF-huset i Bødalen den 20. januar ble en god begivenhet, det viser mange tilbakemeldinger. Rett nok ikke uten skjønnhetspletter; vi fikk dessverre ikke plass til alle som ville delta i feiringen, og noen av oss var i overkant optimistiske med hensyn til eget stemmeverk – vi skulle brukt høytaler! Vi var ca.110 deltagere, blant dem ordfører Eva Norén Eriksen, nestleder i Landslaget for lokalhistorie Hans A. Grimelund Kjeldsen og representanter for «nabolagene»; Asker og Bærum ved Frøydis Bryhn Ross, Lier ved Thor Sørli og Vollen ved Øystein Øgaarden. Det vanket gode ord fra disse og flere med. Et høydepunkt var utnevnelsen av Frøydis Christoffersen og Terje Martinsen til æresmedlemmer – en utmerkelse som henger høyt hos oss. Terje representerte for øvrig også Heggedal historielag. Kvelden ble avsluttet av Mette Ølstad.

Neste innslag i jubileumsfeiringen var isdagen på Ramton den 21. februar 2016. Isdrift, med produksjon og eksport av is, var en betydelig næringsvei i Røyken, særlig langs Oslofjordkysten. Isdriften pågikk i rundt 100 år, og historien rundt dette må vi ta vare på! Dagen

var velsignet med is – ingen selvfølge i våre dager – og nydelig vær. Arrangementet trakk ca. 150 tilskuere. Karl Ramton med sine folk og med bistand av Jens Høvik viste oss hvordan isskjæring og transport foregikk. En stor takk til disse! Arrangementskomitéen skal også ha takk, den sto for salg av vafler m.v. 22 liter vaffelrøre gikk med, likeså en hjemmebak kringle og varme pølser

Men som sagt, «det er kake igjen». Lørdag 4. og søndag 5. juni går vår *Familiehelg* av stabelen på Hernestangen. Forberedelsene er i full gang i regi av Museumskomitéen, og det som kom frem på et planleggingsmøte den 21. april viser at ting er i god gjenge. Blant mye annet blir det musikk, veteranbiler, barneleker og salgsboder. Følg med på vår annonsering på nett, i aviser og ved plakater.

Over sommeren, sannsynligvis søndag den 28. august, blir det så en rundtur i Røyken med stopp på utvalgte steder for foredrag og orienteringer. Detaljplanlegging gjenstår, men foreløpig er stopp planlagt i Bødalen, Slemmestad, Nærnes, Hernestangen, Hyggen og Spikkestad. Annonsering kommer!

Røyken Historielag 2016 – 2017

Kornmagasinet, Grettekroken 1, 3440 Røyken. post@historielaget.no

Hjemmeside: <http://historielaget.no>

Styret, inkl. BM redaksjon:

Verv	Navn/ Adresse/ e-post	Tlf p / a	Mobil
Leder	Kåre Selvik, Skolev. 4, 3478 Nærnes kaselvi@online.no	31281720	99260034
Nestleder	Bjørn Auke, Dalbø. 1, 3472 Bødalen bjorau@gmail.com	31280387	90505225
Kasserer	Arnulv Solberg, Furuberglokka 20, 3477 Båstø arnulvs@online.no		41698189
Sekretær	Bernt Otto Hauglin, Fossumv.2, 3440 Røyken mail@mbnorway.no	31286127	91366280
Styrem.	Inger-Lise Aabye, Aspelund 1, 3430 Spikkestad ingerlise.aabye@online.no		97193945
Styrem.	Morten Fleischer, Vardev. 14, 3470, Slemmestad morten.fleischer@online.no	31281645	91681774
Varam.	Arne Edvard Torvbråten arne.torvbraten@defa.com	31281645	91681774
Varam.	Per Olav Berg, Gaupev. 7, 3470 Slemmestad po@pob.as	31282393	
Red. BM	Arne Myrvang, Snarv. 6, 3478 Nærnes arne.myrvang@altiboxmail.no	31281385	91865145

Oppe i alt dette har vi også avholdt årsmøte. Årsmøtedokumentene finne dere andre steder i denne utgaven av Bygdemagasinet. Her skal jeg nøye meg med å takke dem som har tatt en pause, jeg vil ikke trekke det lenger enn det, fra ulike verv i laget. Dette gjelder Inger Drengsrud Førde, Rolf «Mulen» Karlsen, Rolv Thuv, Karen Lillelien, Gerd Gabrielsen, Erik Jacobsen, Gunnar Graff, Svein Arne Lyster, Kari Sønju og Mette Ølstad. Nye tillitspersoner

ønskes velkommen, og de som har fått nye funksjoner ønskes lykke til. Og jeg takker for tilliten som leder i nok et år.

Oldtidsmarsjen vil gå den 25. september, og våre samlinger på Hernestangen er åpne hver søndag i skoleferien.

Ellers; følg oss på vår hjemmeside www.historielaget.no, på Facebook og i Røyken og Hurums Avis.

KÅRE SELVIK

Karl Ramton demonstrerte bl a den gamle elektriske issaga under isdagen på Ramton 21. februar

Hva har hendt, og hva hender?

Dette har hendt:

20. september	Oldtidsmarsjen
8. oktober	Høstmøte
3. desember	Julemøte. Se referat annet sted i bladet
20. januar	Jubileumsmøte RH 50 år
21. februar	«Isdag» på Ramton
10. mars	Årsmøte
11. – 18. april	Tur til Berlin. Se omtale annet sted i bladet

Hva hender i lagets regi?

4. og 5. juni	Byggedager/familieweekend på Hernestangen. Forøvrig er lagets samlinger på Hernestangen åpne hver søndag i skoleferien
28. august	Bli kjent i bygda – annonsering kommer!
25. september	Oldtidsmarsjen

Nye æresmedlemmer i Røyken historielag

Tale holdt av lagets leder Kåre Selvik ved utnevnelsen på jubileumsmøtet på Bødalen samfunnshus 20. januar 2016

Et femtiårsjubileum gir foranledninger til så mangt, bl.a. til å se seg bakover i tid og vurdere den innsatsen som er nedlagt av medlemmene. Det har vi i styret gjort, og vi ser at noen peker seg mer ut enn andre.

På denne måten har vi festet oss ved innsatsen til to av våre medlemmer. Begge har godt over 30 år bak seg siden de fikk sitt første til-litsverv, og begge tar fortsatt på seg oppgaver uten å protestere. Jeg har i hvert fall ikke fått et

nei fra noen av dem når jeg har vært ute for å få noe gjort, og da ofte noe som krever en ekstra innsats.

Begge har hatt flere år i historielagets styre, den ene som sekretær og den andre som henholdsvis sekretær og styreleder. Begge har også vært sysselsatt i Museumskomitéen, den ene også som leder. Den andre har vært med i redaksjonskomitéen for årboka - også som leder. Begge er fortsatt medlemmer av disse komitéene.

Vi gratulerer Frøydís og Terje med æresmedlemskapet!

Den skarpsindige tilhører har nok allerede fastslått hvem jeg snakker om, ja nettopp; **Frøydis Christoffersen og Terje Martinsen.**

La meg gå dem litt nøyere etter i sømmene:

Frøydis ble valgt til styresekretær i 1977 og hadde dette vervet i fire år. Så var det på'n igjen i 1986 for nye fire år. Fra 2001 til 2010 var hun leder av Museumskomitéen. Der er hun fortsatt et engasjert medlem. I 2008 fikk hun historielagets hederspris, forøvrig samme år som hennes mann Cato fikk samme utmerkelse. Frøydis var også i noen år utleieansvarlig for Kornmagasinet, noe som omfattet vask av både hus og duker.

Så har vi det som ble betegnet som den verdensberømte suppa på Bø, altså den suppa som serveres på Mellom-Bø under Oldtidsmarsjen. Den har hun kokt og servert i snart 30 år. Det er muligens en overdrivelse - en liten en - at mange går denne marsjen nettopp på grunn av suppa. For å gjenta noe som ble sagt da hun fikk hedersprisen i 2008; den som ikke har smakt denne suppa har gått glipp av noe. Frøydis har også skrevet flere artikler i Bygdemagasinet.

Terje er også innehaver at historielagets hederstegn. Han var styresekretær i tre år fram til 1986, og deretter styreleder i to år. Da Kornmagasinet ble ervervet og restaurert var han en del av det som senere er blitt kalt Firerbanden, og som var den drivende kraft bak den store dugnadsinnsatsen som da ble nedlagt. Terje har mye arbeide bak seg i Årbokkomitéen der han fortsatt er med, og han har etter det vi har regnet oss fram til skrevet ca. 20 artikler i årboka og ca. like mange i Bygdemagasinet.

Terje har også gjort en stor innsats som formidler av lokalhistorie. Han har holdt en rekke foredrag på våre medlemsmøter og i annen sammenheng, bl.a. om Røyken i 1814 på kommunens arrangement i anledning 200-årsjubileet for Grunnloven. Han har også skrevet boka i to bind om Røyken, Bygda og menneskene, der også historielaget medvirket.

Dette var en kort gjennomgang av Frøydis' og Terjes meritter i Røyken Historielag. Mye mer kan sies om deres arbeide i lagets tjeneste, men dette er begrunnelsen for at styret ha bestemt å utnevne begge til æresmedlemmer.

SOMMERÅPENT PÅ HERNESTANGEN

Røyken
forteller

KOM OG BESØK OSS!

Røyken Historielag ønsker velkommen til sommersesongen ved Bygdemuseet på Hernestangen i Gjerdal.

Bygdemuseet består av Gjellumstua og en innredet låve. Gjellumstua var drengestue på gården Gjellum i Røyken og i sin tid flyttet til Hernestangen. Her har den blitt restaurert og innredet som en kårstue med gjenstander fra 18- og 1900-tallet og gir et bilde av hvordan folk levde i på denne tiden.

Låven er restaurert og ombygget til et bygdemuseum med landbruksredskaper fra distriktet.

Åpningstider: alle søndager fra og med 26. juni, til og med 7. august fra 11:00 til 16:00. Gratis adgang og parkering.

Røyken Historielag 1966 – 2016

20. januar 2016 var medlemmene invitert til jubileumsmøte på Bødalen samfunnshus for å markere lagets 50-års jubileum. Mer enn 100 personer deltok på festen. Vi gjengir her lederens velkomsttale:

Kjære alle sammen, velkommen til dette festmøtet i anledning Røyken Historielags 50-årsjubileum

Det er svært hyggelig å se vårt medlem, den nokså nyvalgte ordfører i Røyken, Eva Norén Eriksen her, sammen med representanter for nabo-historielagene og Landslaget for lokalhistorie.

Og - ikke minst - velkommen til dere øvrige medlemmer av Røyken Historielag med ledsagere.

Røyken Historielag har nå ca. 650 medlemmer, og er dermed et av de største historielagene i Buskerud. Selv på denne bakgrunn er det ekstra hyggelig at ca.100 er her i kveld. Dette er, ærlig talt, flere enn jeg hadde ventet. Vi er lei for at vi måtte si nei til noen.

Det er på dagen 50 år siden en komité valgt av Røyken Bondelags årsmøte året i forveien hadde kalt inn til et møte for, som det het i annonsen "eventuell dannelse av historielag i Røyken". Det møtte 30 personer, og 25 tegnet seg som medlemmer da Røyken Historielag var vedtatt dannet. Vi kan trygt si det var 26, for selv om Hans Graff hadde forfall ble han valgt som medlem av det foreløpige styret for laget. I styrets første møte i april ble han valgt til formann. Det fortsatte han som etter det første årsmøtet i juni 1966, og dette vervet hadde han frem til årsmøtet i 1973. Han var nestformann i årene 1976 til 1978 og ellers et ivrig medlem.

Mye var under endring på 1960-tallet, og han har fortalt hvordan det irriterte ham når han på denne tiden ble møtt med at Røyken ikke hadde noen historie. På våre hjemmesider ligger en video der dere selv kan høre ham fortelle om dette. Den anbefales!

Hans Graff er blitt stående som den sentrale personen i stiftelsen av Røyken Historielag. Han ble da også utnevnt til lagets første æresmedlem i 2006.

Hans Graff døde i 2012. Hvor mye historielaget betød for ham forsto vi da familien bestemte at minnegaven innsamlet ved hans

gravferd skulle tilfalle historielaget. Det er ekstra hyggelig at hans kone, Anne Grete, er tilstede her i kveld - som hun også var på stiftelsesmøtet for femti år siden.

For å gå videre på den påstanden Hans Graff ble møtt med, at Røyken ikke har noen historie; er det et poeng i dette?

Vi kan uten videre fastslå at det er det ikke. Røyken har selvsagt en historie. Selvsagt!

Bare Røykens beliggenhet i et av landets mest sentrale områder borger for dette. Riktignok sier trønderne at dersom man tar Trøndelag ut av norgeshistorien blir det bare permene igjen, men det skjedde mye i Viken også - selv om den eldste historien her er like mye dansk som norsk.

Men Røyken Historielags oppgave er først og fremst å fremme arbeidet med lokalhistorie, i denne sammenheng får andre ta seg av rikshistorien.

Og hvordan har dette arbeidet gått? I all beskjedenhet; bra vil jeg si. Og hvordan kan jeg påstå dette?

I 1970 ga laget ut sin første årbok, som fra og med 1992 har kommet ut hvert år. Et overslag, jeg understreker det, gir ca. 330 artikler i årboka.

Siden 1985 har Bygdemagasinet kommet ut med 68 nummer. Et overslag, jeg understreker det, gir ca. 900 artikler i Bygdemagasinet.

Her må jeg skyte inn en detalj, ingen liten en heller; vårt æresmedlem Ole Sønju har skrevet mer enn 220 av disse artiklene ved siden av bl.a. å ha vært redaktør i Bygdemagasinet for 24 numre.

Artiklene i Bygdemagasinet er av ulike karakter, noen praktiske opplysninger, noen anekdoter osv., men også mange artikler av lokalhistoriske interesse. Artiklene i årboka er stort sett av mer faglig karakter. Den som skulle ta seg tid til å lese alle artiklene i sammenheng, vil uansett få et godt innblikk i så vel lagets som Røykens historie og, hvem vet, bli inspirert til selv å skrive.

Lagsarbeidet har likevel ikke bare bestått av å skrive. Mye praktisk arbeid har vært utført, både ved restaureringen av Kornmagasinet, vårt faste møtested og hovedkvarter, og på Gjellumstua på Hernestangen. På begge steder har vi en bygdesamling, som det særlig på Hernestangen har vært lagt ned mye arbeid

i de senere årene. Vår Museumskomiteé legger ned en stor innsats her.

Men, vi har også andre arbeidskomiteer. Slechts- og gårdshistoriekomiteén legger ned mye og godt arbeide i bl.a. å tolke gamle kirkebøker og føre Digitalarkivet med nye kilde-skrifter. I tillegg besvarer de i økende grad henvendelser fra ivrige slechtsgranskere.

Huskomiteén har ansvaret for tilstanden til våre bygninger.

Dessuten har Røyken Historielag utviklet en spesialitet. På vegne av kommunen vedlikeholder vi Kyststien på Røykens oslofjordside, og Røykens 1000-årsminne, Oldtidsveien. På Oldtidsveien arrangeres en årlige Oldtidsmarsjen som samler mange deltagere.

Bygdemagasinet og årboka har sine egne komiteer, og en arrangementskomiteé tar seg av det timelige.

Vi har også nylig satt ned ei arbeidsgruppe for etablering av et moderne register over våre fotografier og gjenstander.

Jeg vil bruke denne anledningen til å takke

alle tillitsvalgte og de øvrige styremedlemmene for den store innsatsen de nedlegger. Dette er helt avgjørende for lagets arbeide og eksistens. I alt over 60 personer er engasjert på denne måten.

Etter hvert har vi fått nye måter å arbeide på. Vi har arrangert skrivekurs og kurs i bruk av digitale hjelpemidler ved slechtsforskning. Vi stiller også opp når Røyken videregående skole ønsker bistand basert på lokalhistorie, og de hjelper oss nå med å utarbeide ei ny hjemmeside. Vi har også satt i gang et skoleprosjekt der bygdas fjerdeklassinger er målgruppen.

Egen Facebookside har vi også fått, sist jeg slo opp hadde vi fått mer enn 1330 liker-klikk.

Hans Graff ble ofte spurt, fortalte han, om åssen går det med historielaget ditt. Jeg tror svaret i dag ville blitt; jo takk, det går bra med historielaget vårt.

Når vi da i tillegg får en slik anerkjennelse som den vi fikk på slutten av fjoråret, da Barbro Slåtto donerte kr. 150 000 til lagets arbeide, blir vi styrket i denne troen.

Ha en hyggelig kveld!

...og det ble det!

Røyken historielags Hederstegn 2016

Det er også i år funnet en verdig kandidat til Røyken historielags hederstegn.

Vedkommende har vært medlem noe over 20 år.

Arne Trulsvik, ble valgt til kasserer i 1996, et verv han hadde i 12 år, frem til 2008. Med en medlemsmasse, som steg fra ca 540 i 1996, via 713 i 2006, til 660 i 2007, var det en stor jobb bare med å holde medlemskartoteket à jour, og å skrive ut medlemskontingent.

Arne gjorde en kjempejobb i forbindelse med Oslofjord-mesterskapet i isskjæring på Høvikvollen i 2001, hvor Røyken Historielag sto som arrangør. Et damelag og ni herrelag deltok.

Han var leder for Møllekomiteen, som sto for opprydding på mølla, og han sto for legging av gulvet som er på Kornmagasinet i dag.

Arne Trulsvik er på bakgrunn av ovenstående en meget verdig kandidat til å motta Røyken historielags hederstegn.

Røyken, 10. mars 2016.

Arne Trulsvik mottok lagets hederstegn på årsmøtet 10. mars 2016

Røyken historielags Hederstegn 2016

Det er i år funnet enda en verdig kandidat til Røyken historielags hederstegn.

Vedkommende har vært medlem av historielaget siden 1991.

Anne-Kirsti Andresen, ble valgt til sekretær i 2000, et verv hun hadde i 8 år, frem til 2008. I denne perioden deltok hun, som Røyken Historielags representant, på flere sentrale møter/samlinger.

Hun har også siden 2000, og hittil i 16 år, vært bud for historielagets skrifter i Slemmestad, på en av våre største roder.

Det er liten tvil om at sekretær- og kassererfunksjonen er blant de viktigste i en værforening, og Anne-Kirsti utførte sin jobb på en god måte.

Anne-Kirsti Andresen er på bakgrunn av ovenstående en meget verdig kandidat til å motta Røyken historielags hederstegn.

Røyken, 10. mars 2016.

Anne-Kirsti Andresen mottok lagets hederstegn på styremøtet 31.03.2016

Plassen Hanestad

Fast boplass i 600 år

Fotografiet ovenfor viser den tidligere husmannsplassen Hanestad i Røyken på 1970-tallet. Da sto husene ubeboede og forfallet var i ferd med å sette sitt preg på stedet. Hanestads historie kan føres svært langt tilbake i tid. Her tar vi bare med et raskt streiftog.

År 1398

I Oslo-bispen Eysteins jordebok, som er ført i pennen i året 1398, er stedet Hanestad (Hanastadir) nevnt under kapittel 75. I denne boka angis bare de som ga gaver eller betalte avgifter til kirken. Dette tyder på at Hanestad allerede på dette tidspunkt var et eget selvstendig og bebodd gårdsbruk. Senere en gang har det blitt slått sammen med gården Kjekstad (gnr. 12). Men jeg vet ikke hvordan, eller når, dette skjedde. Jeg har ikke funnet noen skriftlige kilder å holde meg til i denne forbindelse.

År 1801

Folketellingen fra 1801, forøvrig den første fullstendige nominelle folketelling her i landet, angir ikke navn på husmannsplasser. Stedsnavnet Hanestad er derfor ikke nevnt spesielt.

På Kjekstad (gnr. 12) bodde det totalt 50 personer i 1801. Blant disse var 5 "husmenn med jord" og 2 andre plasser. (Bygdeboka fra 1928 angir 8 husmannsplasser på Kjekstad). Ut fra hva vi vet om andre husmannsplasser under Kjekstad omkring denne tid har det trolig vært to husmannsfamilier på Hanestad i 1801.

År 1850

I året 1850 bodde Johan Smed på Hanestad. Han var forøvrig også kirketjener, og han smidde opphengt til den nye kirkeklokka som ble anskaffet dette året. Regningen for smedarbeide lød på 9 Spd som ble betalt av kornmagasinets kasse, for kommunekassa hadde neppe så store beløp å avse. Disse opplysningene har vi funnet i formannskapsprotokollen.

År 1865

Folketellingen pr. 31.12.1865 gir svært detaljert informasjon. På dette tidspunkt bodde det to husmannsfamilier i to forskjellige bolighus på Hanestad.

Om "Johan Smed", som er omtalt ovenfor, heter det at hans fulle navn var Johan Pedersen. Han var 55 år, født i Røken, var husmann med jord, husfader og kirketjener. (Det fortelles ingen ting om at han også var smed) Han var gift med Randi Jørgensdatter. Om henne heter det at hun var 45 år og født i Lier. De hadde fire hjemmeboende ugifte barn. Det var Peder, 24 år som "arbeidet paa Gaarden for faderen". Vi må vel kunne anta at dette var det pliktarbeide som måtte utføres på Kjekstad gård som betaling for bruk av husmannsplassen. Videre var det Peder, 26 år og snekker, Tollene, 18 år, hjalp med husholdet, og endelig Julie som var 11 år. Besetningen besto av 3 kuer og 3 sauer. De sådde både rug og havre og satte poteter.

I den andre husmannsfamilien var Elias Pettersen overhode. Han var 50 år, født i Asker, gift, var husmann med jord og smed. Kona Maren Larsdtr. var 48 år, også hun født i Asker. De hadde ei hjemmeboende voksen datter, Karen Hellene, 23 år, født i Asker. Hun hjalp til i husholdningen. Besetningen besto av 2 kuer og 4 sauer. De sådde både hvete, bygg og havre og satte poteter.

Som vi ser kan det ha vært stor grad av selvberging i begge husmannsfamiliene. Forøvrig var Kjekstad en stor og veldrevet gård hvor det var stort behov for arbeidskraft, i jordbruket om sommeren og i skogen om vinteren. Det er grunn til å tro at de to husmannsfamiliene på Hanestad ikke var blant de dårligst stilte husmenn her i bygda på den tid.

År 1872

I 1872 ble Hanestaddammen bygget av jernbanen i det lille bekeleie like vest for husene på Hanestad. Det ble da avstått grunn både fra Kjekstad (gnr. 12) og naboeiendommen Grini (gnr. 9) i vest. Dammen skaffet vann til jernbanestasjonen og til etterfylling av vann i kjelene på damplokomotivene. Ifølge kartforretningen var brukeren av Hanestad kartvitne. Han skrev under "med påholden penn" (m.p.p.), dvs. at han ikke kunne skrive navnet sitt selv. Jernbanen tilbakeførte Hanestaddammen vederlagsfritt til Kjekstad ca. på 1960-tallet fordi man ikke lenger hadde behov for vannet. Videre slapp jernbanen utgiftene til vedlikehold av det høye flettverksgjerde rundt dammen.

År 1900

Folketellingen for 1900 forteller om bare en husstand på Hanestad. Betegnelsen husmann er borte, og mannen var dagarbeider ved gårdsbruk. (Altså på Kjekstad gård). Det var en yngre familie, han født i Lier i 1872, hun i Sverige. De hadde tre mindreårige barn, to født i Lier og ett på Nesodden.

År 1910

Også i folketellingen for 1910 fortelles det om bare en husstand på Hanestad. Det var ekteparet Hermann Pedersen og Hanna Evensen, begge født i Høland, han 39, hun 40 år. De hadde fire hjemmeboende, ugifte barn i alderen 8 til 18 år. Det nest eldste het Anna, født 31/8 1895 i Høland. Henne skal vi stifte litt nærmere bekjentskap med.

Folketellingen fra 1910 forteller også at blant Kjekstads mange arbeidere var en ung mann ved navn Ole Engebretsen. Han var ugift, diversearbeider/tømmerhugger og midlertidig bosatt på stedet. Han var født i Eidskog 5/3 1888 og var døpt Ole Embretsen. Hvorfor han senere tok navnet Engebretsen er uvisst. Foreldre var husmann Embret Embretsen og Maren Thorstensdatter. Den 28/8 1914 giftet Ole Engebretsen seg med Anna Hermansen, datteren på Hanestad. Vielsen skjedde i Røyken kirke. Men Anna døde allerede 8/2 1946 vel 50 år gammel etter "bare" 32 års ekteskap. En ny kvinne kom inn i bildet. Det var Ingrid, født 11/9 1899. Hun døde 12/2 1975, 76 år gammel. Begge ble gravlagt på kirkegården i Røyken. Ole Engebretsen med familie flyttet etter hvert til Hanestad og ble boende der en årrekke.

Undertegnede kom til Røyken i 1955. En av de første jeg hilste på var Ole Engebretsen som da bodde på Hanestad. I dagligtale ble han gjerne kalt Ola Hanestad. (Som en liten kuriositet vil jeg nevne at han er den eneste jeg har snakket med som var direkte involvert i tilknytning til stridighetene med Sverige i 1905. Som 17-åring var han nemlig med på å grave skyttergraver med tanke på mulig krig mot Sverige. Eidskog kommune grenser til Sverige)

1970-tallet

Etter at Ole Engebretsen var blitt enkemann ble det etter hvert vanskelig for han å bo alene på Hanestad. Derfor flyttet han til Røyken sykehjem. Det var en gang på 1970-tallet. Jeg besøkte han der i 1978 i tilknytning til hans 90-årsdag. Men jeg fikk vite at han var opptatt, så jeg måtte vente. 90-åringen deltok nemlig i styremøte som representant for beboerne. Høy

alder til tross, han hadde et klart hode. Ole Engebretsen døde 16/6 1982, 94 år gammel, og ble gravlagt på kirkegården i Røyken på samme gravsted som Anna og Ingrid. Han var den siste fastboende på Hanestad. Men hans etterkommere er fortsatt bosatt i bygda. Etter at Ole Engebretsen flyttet til sykehjemmet sto husene på Hanestad tomme noen år inntil Kjekstad Golfklubb ble etablert mot slutten av 1970-tallet.

År 1976: Kjekstad Golfklubb

Kjekstad Golfklubb ble stiftet i 1976. I 1979 inn gikk golfklubben leiekontrakt med Kjekstad gård om leie av grunn til golfbaner. Denne kontrakten omfattet også husene på Hanestad og den jorda husmennene tidligere hadde dyrket. Statlig konsesjon for anlegget ble gitt 31/12 samme år. I 1989 sto en 18-hulls bane ferdig. Det ble også bygd ny atkomstvei fra Spikkestadveien i Grinidalen, i hovedsak på prestegårdens grunn langs Grinibekken, frem til Hanestad og golfanlegget. Den totale regningen så langt kom opp i 9 millioner kroner. I 2004 ble i tillegg en 9-hulls bane tatt i bruk. Den ligger på grunn fra Grini østre (gnr. 9), men med nær tilknytning til Hanestad. Husene på den gamle husmannsplassen Hanestad ble rustet opp. Jeg husker spesielt en episode under restaureringsarbeidet i den gamle husmannsstua. En dag fikk jeg telefon fra byggmester Bjarne Dagsleth. Han hadde fjernet den innvendige veggpanelen, og bakom lå lagvis med gamle dagsaviser som dekte hele ytterveggene. Så vidt jeg husker var det aviser fra 1870-80-årene i gotisk skrift. De var brukt som isolasjon. Dette stemmer godt med et gammelt ordtak jeg

ofte hørte på Kjekstad for 50-60 år siden: "*her kaster vi ingen ting.*"

År 2016

I sommerhalvåret er det nå et yrende liv av fritidsstemte mennesker der husmennene tidligere strevde med å skaffe utkomme til seg og sine. Husene på den tidligere husmannsplassen er i dag klubblokaler og kafe. Vannspeilet i Hanestaddammen fra 1872 mangler heller ikke. Det virker kjølede for aktive golffolk på varme sommerdager. Vakkert ligger Hanestad i sørhellingen med bygdas middelalderkirke og prestegården Solberg som naboer.

Den offisielle adresse til Hanestad er i dag Golfveien 1, 3440 Røyken.

Ole Sønju

Kilder:

Skriftlige kilder:

Kopi av biskop Eysteins jordebok, 1398

Folketelling 1865, fotokopi av original

Boka Røyken bygd før og nu, 1928

Folketellingene på internett

Ministerialbøker/kirkebøker på Internett

Gravminner Røyken kirke v/ Odd Arne Svendsrud, på Internett

Formannskapsprotokoll for Røyken

Takstforretning for Hanestaddammen

Andre dokumenter fra jernbanens arkiver

Muntlige kilder:

Samtaler med Ole Engebretsen (1888-1982) på 1950-70-tallet

Samtaler med Harald Kjekstad (1880-1972) på 1950-60-tallet

Barnestell i gammel tid

Det er kvinnens lott å føde barn. Ved siden av fjøsstell, matstell, spinning og veving, arbeid ute på marka og andre gjøremål, kom barnestellet i tillegg. Kvinnene fødte mange barn før i tiden. De fødte som regel barn så lenge de var fruktbare. Noen form for prevensjon var nærmest ukjent. Det ville også ofte ha vært i strid med deres livssyn.

Det var en uhyggelig dødsprosent hos barn i småbarnsalderen. For oss synes vi at den store dødsfallprosenten mellom spedbarn og småbarn måtte ha vært en veldig psykisk påkjenning. Det var det nok for de gamle også. Men de var forankra i ei kristen tru der alt som hendte var en del av en mening, det var for noe at barna døde, Guds styring, men likevel var det ufattelig. Dagene deres var ikke lengre, de trodde det var bestemt på forhånd og at det var en mening med det. Det kan neppe være i tvil om at denne overtroas deres har vært en styrke i det møtet med døden de opplevde titt og ofte. Utover 1800- tallet går dødsprosenten hos småbarn stadig ned, og først på 1900- tallet er det vanlig at barneflokker på 8-10 barn vokste opp.

Som regel gikk kvinnene i fullt arbeide fram til de skulle føde. De kunne være i arbeid den ene dagen, føde om natta, og være i jobb igjen dagen derpå. De fleste tok nok en dag i senga om de kunne, men jeg har hørt historien om en kvinne i min familie som sa at hun ikke hadde hatt andre fridager i sitt liv enn de gangene hun lå i senga og fødte. Min bestemor på far siden fødte 14 barn, og alle vokste opp. En kald vinternatt hadde hun født en unge, men dagen etter var hun å slo hull i isen på Fosnesbekken og skyllet klær, jobben måtte gjøres.

Det var gjerne eldre kvinner i vær grend som tok imot barna, de ble kalt håndgangskonene. I 1830- åra fikk Røyken skoleutdannet jordmor (les: Røykenboka av T. Martinsen, side 174). Det kostet penger å bruke jordmora, og det var nok ofte de med bedre råd som brukte ho. Noen hadde jordmor til det første barnet, men ikke til dem andre. Likevel kom jordmora til å bety mye for bedre hygiene. Noe av det tristeste jeg kommer over i kirkebøkene som slektsforsker er mødre som dør av barselfeber noen dager etter en vellykket barnefødsel. Barselfeberen skyldes mangel på renslighet. Jeg leste en gang noe ei jordmor sa: «Det kan gjerne være filler, bare de er kokt og er reine».

De gamle håndgangskonene var kloke og flinke kvinner når det gjaldt barnefødsler, men ting som aseptikk og antiseptikk var ukjent for dem.

Aseptikk, kirurgisk teknikk der man prøver å forhindre infeksjon av et sår ved bare å bringe såret i forbindelse med steriliserte, bakteriefrie (aseptiske) gjenstander (vasking av huden, koking av instrumenter, sterilisering av instrumenter og bandasjesaker med kokket vanndamp og på annet vis). Aseptikken har i vesentlig grad avløst antiseptikken.

Håndgangskonene navla og stelte barnet. Det var gammel skikk at etterbyrden skulle brennes.

Det nyfødte barnet ble reiva. Det fikk kluter mellom beina og et større tøyestykke, reiven, omkring seg, og utenpå reiva de tøyestykket passe fast rundt barnet så det så ut som en egyptisk mumie. Det var ikke mye barnet kunne røre føttene. Jeg husker de gamle folka pratet om reivingen av barn. De huska hvordan barnet sparka av velvære og likte seg når de ble fri fra reiven. På den andre siden holdt reivinga barnet varmt, noe som ikke var uvesentlig i kalde trekkfulle hus vinterstid. En kan ikke se bort ifra at reivinga har berget livet for en del barn.

Barna fikk suge mor si, eller fikk pupp som folk flest sa. Men det fantes mødre som av en eller annen grunn ikke hadde melk, og det var mødre som døde fra spedbarnet. Da var gode råd dyre. Var det kvinner i nærheten som hadde melk i brystene sine, så kunne de kanskje dele på melken sin. Vi veit at i byene og i de såkalte finere kretser var det mange fine fruer som ikke ville gi barnet sitt bryst, men leide seg ei «amme». På Vestlandet fantes det bygder der kvinner gjorde det til næringsvei å være ammer for de fine fruene fra Bergen.

Fikk de ikke tak i amme så måtte de hjelpe seg med melken fra ku, geit og hest. Hestemelk var meget fet og næringsrik. Men det var ikke så liketil, da de færreste ikke engang eide ei teskje.

Kvinnene ga bryst lenge, helt til et nytt barn var i anmarsj. De hadde sine problemer med å avvenne barnet. Det hendte de smurte puppevorta med tjære eller noe annet som smakte vondt for å avvenne noret. Å venne barnet fra puppen var første sorga som barnet hadde, sa de gamle. Mødrene ga pupp i alles påsyn, også om det var fremmede tilstede. Det var en naturlig ting for alle. Og det var og er et vakker syn å se hvordan et spedbarn kosa seg med puppen til mor si. Siste barnet fikk ofte suge lenge, ofte til dem var en 4-5 år. Aasmund Olavsson Vinje fortalte at han saug mor si til han var i 6-års alderen, og at han husket han stampa beina i gulvet for å få pupp.

Når barnet var noen måneder, fikk de grøt kokt av melk og byggmjøl, seinere hvetemel. Ofte lagde de grøt-tåte. Grøten ble hatt i et lerretstykke og knytt over med et band, og barnet lå med spissen i munnen og fikk både i seg næring og tilfredsstilt trangen til å sutte. Men grøt-tåta ble fort svart og av og til kanskje sur. Smokk å suge på hører stort sett 1900-tallet til, og grøt-tåta var lenge brukt ved siden av. Når barnet skulle ha voksent føde, tygde de

maten til barnet. Moren eller faren tygde maten vel, tok tugga ut av munnen og stappa ho i munnen til barnet. Hvordan skulle de ellers gjøre det? Det fantes ingen Nestle barnemat den gangen. Etter at barnet ble større, gjorde de mindre biter til barnet som åt det selv. En tørr brødsalk til og sutte og bite i ble nok mye brukt, det husker jeg ungene også fikk i min barndom.

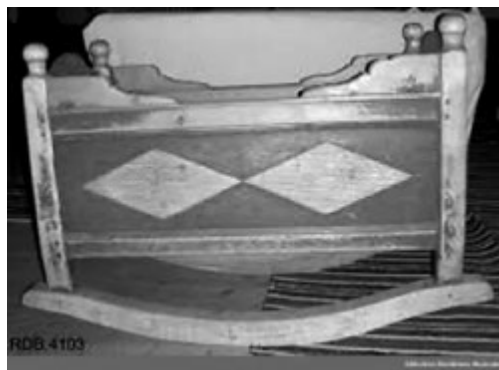
Når barna var reiva, hadde de lett for å bli såre. Større sår ble kalt for reiver. Fra gammelt ble det fortalt at de benyttet markemjøl som pudder for å dempe svien. Markemjøl er slikt mjøl en finner under barken på gamle trær, særlig nedfallstre, gnagd av larva til skogsbillen. Særlig hygienisk kunne det neppe være. Etter at de lærte å lage potetmel, ble det benyttet som barnepudder. Som salve brukte de smult, usaltet smør og av og til rømmegrøtffett.

De gamle var barnekjære, og barn ble sett på som en velsigning. For kvinnene kunne det kanskje bli i meste laget med velsigning. Oftest gikk det et par år mellom vær barnefødsel. Men ofte gikk det bare året, og som slektsforsker kjenner jeg til mange tilfeller der to søsken er født samme året, en først på og en sist på året. Den vanlige giftealderen var 25-30 år.

Spedbarnet lå som regel hos mor si. På 1700-tallet har jeg funnet noen tilfeller i kirkebøkene der moren har ligget i hel barnet sitt. Årsaken var oftest kvelning. I senga lå moren med spebarnet, mannen hennes og ofte nestminstebarnet. I vinterkalde netter når skinnfellen ble dratt vel til over ansiktet, kunne det bli for lite luft til barnet.

På mange steder hadde de vogge som barnet lå i om dagen. Vogga var ofte forseggjort som ei lita seng med meier på så en kunne rugge barnet.

Det var tusen av ting kvinnene måtte ivareta ved siden av barnestellet. Arbeidsoppgavene å omsorgsarbeidet som lå til kvinnene var store. Vi har i dag vanskeligheter for å skjønne at de kunne makte det. Ved siden av alt det andre hadde de og omsorg og pleie av gamle og syke. På gårdene hadde de ofte bortsatte barn. Det var gjerne en jentunge i 12-15-årsalderen fra en husmannsplass eller småbruk. I småkårs hjemmene var ofte de eldre søsknene barnepassere for de yngste. Men ofte tok mora den minste på ryggen og hadde han med i arbeidet. Mora tok et stort tørkle eller et sjal omkring ungen, tok endene over aksla, i kors over brystet og knyttet det sammen under enden på barnet bak på

ryggen. Barnet stortrives ved å bli båret slik og hadde det godt og varmt på ryggen til mora. Slik gikk de med barn på ryggen i fjøsstell og utearbeid og når de gikk til naboen på besøk. For drøye 100- år siden var det vanlig å se kvinner med barn på ryggen. Det ble ofte sagt om kvinnen at hun gikk med ett barn i hånden, med ett barn på ryggen og det tredje i maven.

Både jenter og gutter gikk i stakk, guttene til de var 4-5 år gamle. Det var nok en stor dag da gutten fikk sin første bukse, ofte sydd av vadmel, og ble titulert som mannfolk. I det gamle synet av kjønnene var det innebygd en god del kjønnsdiskriminering. Gutter var gjevere enn jenter. «Det skal ikke være rare bukkeskinnet før det er likere enn et geiteskinnet». Slike uttalelser var vanlig den gang.

For jenter og gutter som gikk i stakk, og de hadde ingen ting under, kunne vinteren være en hard påkjenning de første leveåra der de satt på kalde trekkfulle gulv på bare baken, noe som igjen førte til feber og lungebetennelse. Vanlige barnesykdommer herjet fra gammelt av ofte hardt i barneflokkene. Det var barnesykdommer som meslinger, kusma, kikhoste, skarlagensfeber og rakitt (engelsk syke).

Hovedårsakene til rakitt er for liten tilførsel

av vitamin D i kosten og/eller for lite sollys. Ultrafiolette stråler fører til dannelse av vitamin D i kroppen. Normal solbestråling av huden i sommerhalvåret dekker i de fleste tilfeller behovet for vitamin D gjennom hele året. Deres soltilgangen blir for liten, er vi avhengig av opptak av vitamin D fra kosten.

I den fattige del av verden er årsaken til vitamin D-mangel underernæring. I vestlige land er forklaringen ofte tarmsykdommer som gir nedsatt opptak av fett fra tarmen. Fordi vitamin D er et fettoppløselig vitamin, vil det nedsatte fettopptaket i tarmen også forstyrre opptaket av vitamin D. Manglende inntak av matvarer som inneholder vitamin D vil også kunne gi vitamin D mangel.

I de fleste vestlige land ses en økning i forekomsten av rakitt. Det skyldes først og fremst økt forekomst blant innvandrere fra asiatiske og afrikanske land. Mørk hud gjør at mindre sollys trenger gjennom huden, i tillegg er solmengden de får langt lavere enn nærmere ekvator. Personer som dekker det aller meste av kroppen sin når de er ute, er ekstra utsatte for å kunne få rakitt.

Barn av mødre med lavt vitamin D innhold i kroppen, vil kunne bli født med rakitt. Hvis de dessuten ammes, og ikke får ekstra tilførsel av vitamin D, kan det forsterke utviklingen av rakitt.

For tidlig fødte barn har også økt risiko for vitamin D mangel, og dermed redusert opptak av kalsium og fosfor. For øvrig finnes en lang rekke sjeldne sykdommer som kan gi vitamin D mangel.

Barna ble vel reine omtrent da som nå. Men siden alle gikk med stakk uten noe under, var det fort gjort for dem at de gjorde sitt fornødne på gulvet istedenfor i dag i ei bleie. Det å tørke opp dammer på gulvet og fjerne avføring etter småbarna var vanlig i en stor del av hjemmene. Mange mødre og eldre søsken var flinke til å holde de minste når de skjønnte at noe ville komme, og da var det viktig å komme fort med en trekopp eller ei potte.

Barnestell og barnefødsler gjennom en periode på 15-20 år eller mer syntes for oss som en nesten uoverkommelig oppgave ved siden av alt det andre omsorgsarbeidet kvinnene hadde, og deres store innsats i arbeidslivet på gården og husmannsplassen. For oss i dag ville det vel ha vært over evne. Men våre formødre var seige og sterke kvinner. Om vi kunne spurt dem, ville kanskje mange ha svart at det var de beste åra i deres liv.

Svein E Majerberget

Gamle gravskikker

Sørgeasken ved Røyken kirke

I avisen Smånytt for 17. februar 1981 fant vi en artikkel med tittel: Sørgeasken ved Røyken kirke. Denne vil vi se litt nærmere på. Den forteller nemlig noe om gamle gravskikker. Men først noen innledende kommentarer.

Artikkelforfatteren, Einar Slåtto (1898 - 1986), var sønn av klokkeren som er omtalt i artikkelen. Klokkeren het Nils Olsen Slåtto og var født i Gol i 1868, men familien kom til Røyken da han var 8 år gammel. Han var lærer, kirkesanger og en periode ordfører i Røyken, og bosatt i Klokkegården med sin familie. Det var skole i same hus. Senere bygde han enebolig bakom Klokkehaugen. I Midtbygda har en vei fått navn etter ham. Den tar av fra John Leiras vei og fører frem til Røyken ungdomsskole samt et boområde.

I gamle dager hadde klokkeren/kirkesangeren bl a som oppgave å lede salmesangen under gudstjenesten. I Røyken kirke hadde han egen stol (klokkestolen) mot sydveggen inne i kirken.

Kirkeboka for Røyken forteller at "lille Johannes", som er omtalt i artikkelen, var født i Kristiania 7/4 1880 og døde i Røyken 8/6 1882 av "hjernebetendelse". Lege var tilkalt, heter det. Han ble altså bare 2 år gammel.

Sørgeasken, som er omtalt i artikkelen, ble fjernet i forbindelse med restaurering av kirken for noen år tilbake. Jeg har fått opplyst at noe av begrunnelsen var at det var en viss brannfare med trær så nær bygning.

Med unntak av noen innledende setninger, gjengir vi Einar Slåtto's artikkel i sin helhet:

Asken er ved sin eiendommelige form en severdighet og har spesielt dekorativ virkning mot kirkeveggen. --- Men det som er mest interessant er historien om sørgeaskene tilblivelse. ---

Prest i Røyken i tiden 1881 til 1890 var Michael Johan Færden. I denne tiden mistet prestefamilien et lite barn som ble begravet på gravstedet rett øst for "Røykenprestens" gravsted. Min mor fortalte meg at fru Færden plantet en sørgeask over sitt lille barns grav. Den er altså nå over 90 år.

Presten Færden flyttet i 1890 til sin fødebygd Norderhov som prest. Min søster Liv forteller at hun som barn i 3-4 år hadde som oppgave å vanne

graven, og at fru Færden kom hver vår for å stelle med den. Kisten ble flyttet til Norderhov en gang omkring 1910. Barnet var lagt i en blykiste, hvilket ofte var tilfelle for prestefamiliers barn.

Prestene flyttet jo ganske ofte og ønsket en lett mulighet til å få barna gravlagt på samme sted hvor de selv skal gravlegges.

Jeg har ved henvendelse til en av Færdens barnebarnsbarn fått opplyst at Færden, som også ble prost for distriktet, døde i 1912 og er gravlagt på Haug kirkegård hvor også lille Johannes, som døde i Røyken, er gravlagt.

Gravstedet ved Røyken kirke ble stående ubrukt inntil 1923 da min far døde og sogneprest Fjellbu fant at han som klokker burde få dette gravstedet som sitt siste hvilested, rett utenfor den plass i kirken hvor klokkestolen sto.

*Røyken, januar 1981
Einar Slåtto*

Den høye søylen som sees mot kirkeveggen er "Røykenprestens" minnesmerke i støpejern. Han døde i 1824. I bakgrunnen sees søndre Heggum. Lensmann Nielsens første hus, Alstadhaug, sees mot himmelen. Nede til høyre sees bolighuset på Løken. Dette er for lengst revet og Røyken barnehage har i dag tilhold på eiendommen. Sørgeasken, som markerer seg så tydelig mot himmelen, er også borte. Den ble fjernet i tilknytning til restaurering av kirken for noen år tilbake. Foto fra 1970-tallet.

Ole Sønju

Røken i vinterdrakt ca. 1905

Dette fotografiet er fra ca. 1905. Til venstre ser vi stasjonsbygningen oppført til jernbanens åpning 7. oktober 1872. Det lavere takoverbygget i gavlen har inngang til restauranten som også hadde skjenkerett. Videre var det poståpneri. Stasjonsmesteren, Hans Thorkildsen, hadde leilighet i 2. etasje. Stasjonsmesterfruen Jørgine bestyrte restauranten, men de hadde også tjenestepike. Vi ser fine utskjæringer på toppen av vindski og på møne. Til høyre for stasjonsbygningen ser vi vedskjulet, også dette oppført i 1972. Dette holdt stand til ca. 1960-årene da det ble solgt til neddriving (gjennbruk). Jeg mener å huske at det ble betalt ca. 700 kroner for det. Vi ser hest med slede foran vedskjulet, og til høyre for sleden skimtes hestebindingen. Også denne var litt i bruk til ut på 1960-tallet, men ble da erstattet med flettverksgjerde.

Bakenfor vedskjulet ser vi meieriet, på den tid sentrums største bygning, oppført i mur i 1899. I tillegg til meieridriften rommet bygningen leiligheter for betjeningen, møtelokale (meierisalen), handelslag og bakeri. Bygningen brant i middagstiden 20/12 2012. Restene er senere revet.

Helt til høyre ser vi skysstasjonen, også kalt Lille Solberg. Huset ble oppført ca. 1874 av den svenskfødte Nils Andersen. Han var også bosatt på stedet med sin familie. (Foto av

hele familien finnes i historielagets årbok for 2014.) I tillegg til skysstasjonen drev han også landhandleri. Også herredstyret avviklet sine møter i huset fra 1892. På sine eldre dager flyttet Nils Andersen og fru Ingeborg til Åros. Han døde i 1905. Men hans etterkommere har fortsatt tilhørighet i bygda. I. H. Thingelstad overtok deretter skysstasjonen. Vi ser en slede i forgrunnen. Det var datidens drosje. Men hesten befinner seg nok i stallen (med plass til sju hester) som er utenfor bildekanten til høyre.

Alle stedene som er omtalt ovenfor er utskilt fra Klokkegården, gårdsnummer 11.

Vi ser at både jernbanestasjonen og skysstasjonen har flaggstang. Jernbanens ble fjernet først på 1960-tallet da den var råttet og en fare for omgivelsene. Telefonstolper sees også. "Røkens telefonselskab" ble stiftet i 1892, og jernbanestasjonen hadde telefonnummer 1.

Fotografen som har tatt bildet har stått i den eneste hovedveien som førte fra Hurum gjennom Røyken til Bragernes. Vi kan skimte stabbesteinene, datidens autovern, i snømassene. Men noen bil har neppe kjørt på denne veien hittil. Vi antar at det var sommeren 1907 den første bil kjørte her. Industriherren Samuel Eyde kjørte nemlig gjennom bygda i sin store røde Mercedes dette året.

Ole Sønju

Nærsnes kirke

I 1926 reiste den kjente fotografen Anders Beer Wilse i bil forbi Nærsnes på en av sine utallige turer for å forevige norske miljøer. Han lot ikke dette motivet gå fra seg.

Fotografiene nedenfor viser Nærsnes kirke i 1926 og 2016. Lite har forandret seg i de 90 årene som har gått, utover endring i vegetasjon, veistandard og bilmodell.

Bygningen ble innviet som bedehus 4. juni 1893, og viet som kapell 14. mars 1900. Sin nåværende form fikk kirken i 1925 etter ombygging ved arkitekt Alfred Christian Dahl.

Red

Dette fotografiet ble tatt av den kjente fotografen Andes B Wilse i 1926, altså rett etter ombyggingen

Samme motiv fotografert av redaktøren våren 2016

Charles Bamford i Nærsnes 1869 – 1873

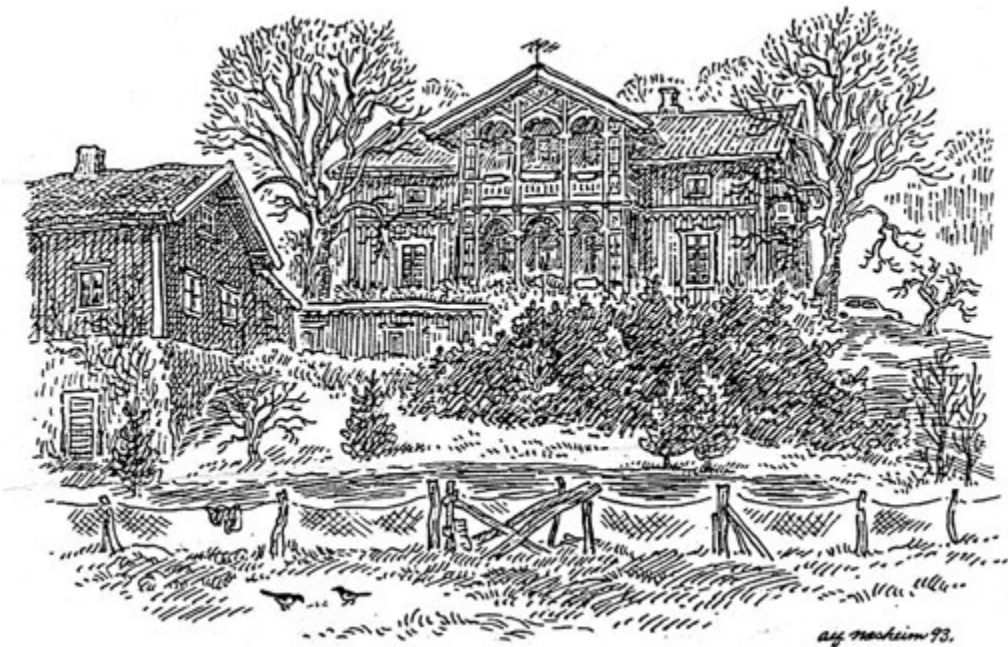
Charles Bamford var en meget original engelsk lord som kom til Nærsnes i 1869 for å lete etter sølv. Et gammelt sagn forteller nemlig om sølvårer i fjellene i Nærsnes. Han kjøpte eiendommene Stranda og Søndre Nærsnes og bosatte seg på Stranda (nå Propsen) med sin familie. Hans hustru, Henriette Victoria, var forøvrig en nær slektning av dronning Victoria. Bygdeboka fra 1928 har en omtale på et par sider om lorden og hans sølvskjerp. Også i tidligere Bygdemagasinet er han omtalt, og de mange historiene om han lever fortsatt i minne til eldre nærsnesfolk. I bygdeboka heter det at han etter hvert kom i økonomiske vanskeligheter, solgte eiendommene i Nærsnes og flyttet til Hengsengen på Bygdø. Vi vet imidlertid ikke akkurat når han flyttet fordi handelen ikke er innført i panteregisteret. Dette skriver Gustav Kirkerud i historielagets årbok for 1994.

I en artikkel i Aftenposten for 14/5 1993 finner vi imidlertid en omtale og en tegning av en staslig villa på Hengsengen. Den var trolig bygd på slutten av 1840-tallet. Det fortelles at Charles Bamford kjøpte villaen på Hengsengen av Christopher Andreas Dybwad i 1873. Videre heter det at etter ti år overtok Kongsgården stedet. Huset ble senere utleid til privatpersoner med tilknytning til Kongsgården eller Slottet.

Derfor må vi vel tro at det bare var i fire år lorden med familie "residerte" på Stranda i Nærsnes.

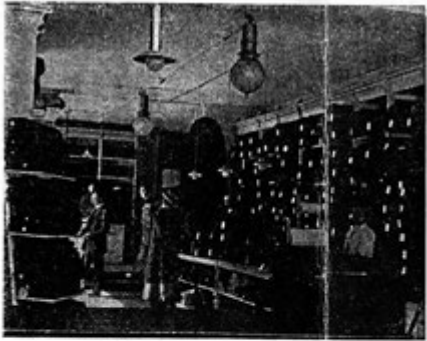
Men sølvet han kom for å finne? - - nei, det fant han ikke - - kanskje befinner det seg fortsatt i fjellgrunnen i Nærsnes - -

Ole Sønju

Eiendommen Hengsengen på Bygdø, tegnet av Alf Næsheim

Røken Klædesfabrik

Forretningslokalet i Kristiania.

Kjøp norske Sportsstoffer!

Til Fabrikpriser.

Drestøier, Slitestoffer, Dragstoffer, Kapestoffer, Værkener, Uldlapper, Plaids, Schawls etc. i nye Mønstre. Boy i alle Farver. Rester til ekstra godtkjøp. Tricotage, Uld og Bomuld i gode Kvaliteter og billige Priser.

Vi betaler høieste Pris for Uld og Uldfiller mot Varebytte. Hentes ved Telefon 37756.

RØKEN KLÆDESFABRIK
Merk: Kongensgt. 27 - Kristiania

I bladet "CICERONEN" en veileder for publikum 1925 - 1925" fant vi denne annonsen.

Her ser vi "RØKEN KLÆDESFABRIK" i Årosdalen. Fabrikken ble bygget i 1898 og utnyttet fossefallet i Åroselva til fabrikkens drift. Den hadde på 1920-tallet omkring 50 arbeidere. Som vi ser var det fortsatt beskjedent med bebyggelse i området.

Foto fra boka "Røyken bygd før og nu" 1928.

Ole Sønju

Polett for Asker - Røyken & Hurum D/S

I Bygdemagasinet nr. 68, november 2015, gjenga vi et foto av det vi kalte "D/S mynt" for "ASKER - RØKEN & HURUM Dampskibsselskab" sammen med litt tekst. Vi spurte også om noen av leserne hadde kjennskap til "mynten".

Vårt spørsmål resulterte i en henvendelse med henvisning til en internettside for "Norges metallsøker forening". På denne siden er en tilsvarende "D/S-mynt" for "Asker - Røyken & Hurum Dampskibsselskab" avbildet og beskrevet. Denne er tilnærmet identisk med den vi gjenga foto av i Bygdemagasinet nr. 68. Men inskripsjonen viser at den er produsert hos gullsmed David Andersen i Kristiania. På internettsiden finnes også en henvisning til boka: "Norske Poletter og Akkordmerker" utgitt av Romsdal Myntforening i 2003. Noe av opplysningene nedenfor har denne boka som kilde.

Polett

På denne internettsiden betegnes "D/S-mynten" som *polett*. *Polett* er en erstatning for penger og er produsert til et bestemt formål. I dette tilfelle en transportpolett - *et kontrollmerke for konduktøren ombord*. Dette kan stemme med utsagnet til mannen som pantsatte poletten på Røyken stasjon i 1919-20: "*Med denne kan man reise gratis på båten*".

Følgende data er gjengitt:

Beskrivelse: Transportpolett for Asker * Røyken & Hurum D/S

Materiale: Kobberlegering

Diameter: 33 mm

Bakside: Blank

Funnopplysninger:

Funnet av: Trygve Måleng

Dato: 2006

Kommune: Moss

Type terreng: Dyrket mark

Svært sjelden

På internettsiden fortelles også at denne poletten som er funnet i Moss er svært sjelden. Men vi har i alle fall kunnskap om 4 eksemplarer:

1. Pantsatt for en togbillett fra Røyken til Oslo i 1919-20
2. Tilbydd på en myntauksjon i Oslo for mange 10-år tilbake
3. Funnet i en potetåker i Båttstø for lenge siden
4. Funnet på dyrket mark i Moss kommune i 2006.

Foto av poletten på internettsiden har svak tekstgjengivelse. Den ser ut til å være svært slitt. Derfor gjengir vi i stedet foto av pantet fra Røyken stasjon i 1919-20.

Ole Sønju

Med røtter i Røyken:

Askers store sønn, maleren Otto Valstad

Denne lille beretningen starter i Røyken for vel 200 år siden.

Fra Hotvedt og Gislerud i Røyken

Den 14. oktober i året 1808 ble gårdmannssønnen Johan Madsen født på gården Hotvedt i Røyken. (G.nr. 26) Snaue to år senere, 24. juli 1810, blir gårdmannsdatteren Anne Karine Berentsen født på nabogården Gislerud. (G.nr. 30)

22. juli i året 1830 gifter de to seg i Røyken kirke. Deretter flytter de til Rødby i Hurum. I 1838 finner vi de på gården søndre Hofstad i Asker (G.nr. 26). I følge "Askerboka" kjøpte han i 1846 en andel av eiendommen øvre

Solstad i Asker av Jacob Andersen og flyttet dit. (Folketellingen fra 1865 forteller at han var forpakter på denne gården).

Før jeg fortsetter vil jeg kort nevne at det har vært svært driftige folk på Hotvedt gjennom tidene. I mange år var det lensmannsgård. Også "Røkens Sparebank 1837" hadde sitt sete her i mange år. Nabogårdene Gislerud og Hotvedt hadde på mange måter nært samarbeide. Allerede i 1865 ser vi at eieren av Hotvedt også drev Gislerud. De siste 100 år har Gislerud vært en del av Hotvet gård.

På Solstad i Asker

Tilbake til Johan og Anne Karine. De førte arven fra Røyken videre og var svært driftige folk. Etter hvert overtok de hele øvre Solstad. Der bygde de ny hovedbygning og nye driftsbygninger. De anla også et stor frukthage. Johan var i tillegg en dyktig smed, og selvsagt hadde gården egen smie.

23. juli i året 1890 feiret de sitt diamantbryllup på Solstad. De hadde 9 barn og 22 barnebarn. På sine eldre dager delte de gården øvre Solstad mellom de to sønnene Anton og Hans. Anne Karine døde i 1893, 83 år gammel. De siste seks år av sitt liv var hun blind. Johan døde i Oslo.

Lisa Johansdatter Solstad

Den ene datteren til Johan og Anne Karine, Lisa Johansdatter Solstad, skal vi stifte nærmere bekjentskap med. Hun ble født 30. oktober 1836, altså mens familien ennå bodde på Rødby i Hurum. I 1858 ble hun gift med Andreas Olsen fra Sagvolden på Lierskogen. Han var møbelsnekker. De ervervet en parsell av øvre Valstad, (G.nr. 30/2), ryddet grunn, bygde hus og bosatte seg der. Seks barn kom til verden i nybyggerstua. Nummer to i rekken var Otto, født 11. desember 1862.

Johan Madsen Solstad. Etter et maleri av dattersønnen Otto Valstad.

Johan Madsen var født på Hotevedt i Røyken i 1808.

Foto fra boka Asker av Halvard Torgersen.

Askers store sønn: Otto Valstad

Otto Valstad hadde "et godt hode". Han gikk først i farens fotspor og tok svennebrev som møbelsnekker. Men det boklige tiltrakk han mer. Derfor tok han lærerskoleeksamen på seminaret i Asker. Litt senere finner vi han som lærer ved middelskolen i Tønsberg. Der traff han sin "Tilla".

Den vakre skipsrederdatterens egentlige navn var Mathilde Georgine Christiansen, født 31. juli 1871. Også hun tok lærerutdanning slik at hun om nødvendig kunne underholde dem begge. For Otto hadde kunstnerdrømmen i seg, og kunstens vei kan være tørefull. To ganger fikk Otto sine bilder i retur fra Høstutstillingen med påtegningen: "refusert". I 1892 debuterte han endelig på Statens kunstutstilling. I 1896 finner vi han som elev ved Academie Julien i Paris. Der gjorde den noe originale nordmannen stor lykke. Otto Valstad ble etter hvert en svært anerkjent kunstmaler her hjemme, særlig med portretter og landskaper. I 1902 forlot Otto læreryrket for godt og de bosatte seg på hans hjemsted på øvre Valstad. Tilla tok jobb som lærer ved Vaterland skole i Oslo, mens Otto malte, tegnet og skrev bøker på heltid.

Maleren Otto Valstad.

Askers store sønn. Hans slekt kom fra Røyken

Foto fra boka Asker av Halvard Torgersen.

Kunstnerdalen

Valstads vakre hjem på øvre Valstad ligger ved den gamle "Kongeveien" i Asker og ble tidlig et gjestfritt hus med mange besøkende. Vi kan nevne forfatternavn som Johan Boyer, Herman Wildenvey, Peter Egge, Sigrid Undset og Hilda og Arne Garborg. Malere, billedhuggere, komponister og skuespillere manglet heller ikke. Tilla og Otto var barnløse og kunne ofre seg helt for kunst og kunstnere. Billedhuggeren Anne Grimdalen, f.eks. var ennå ganske ukjent da Tilla og Otto tok henne hjem til seg på øvre Valstad.

Mange kunstnere bosatte seg etter hvert i det nære nabolag og var med på å gi dalføret sitt særpreg. Den vakre naturen var nok også en vesentlig årsak. Lunt ligger dalen med utsikt til Oslofjorden og hovedstaden i det fjerne. Betegnelsen Kunstnerdalen kunne neppe passet bedre noe annet sted i distriktet, og veien gjennom dalen bærer i dag navnet Otto Valstads vei.

Valstads samlinger

I året 1949 testamenterte Tilla og Otto Valstad sitt hjem på øvre Valstad med alle kulturskatter til Asker kommune. Dette har fått navnet *Valstads samlinger* og utgjør en avdeling av Asker museum.

Otto hadde samleriveren i seg helt fra han var barn. Det er ikke småtterier av bygninger og gjenstander han har tatt vare på gjennom et langt liv.

Otto Valstad døde i 1952, 90 år gammel, og Tilla i 1957.

Åpningstider

Det blir for omfattende å gi en fullstendig beskrivelse av Valstads samlinger her: De bør oppleves, og det er det rikelig mulighet til. I 2016 er åpningstidene kl 12 - 16 på tirsdag - fredag samt søndag. Adressen er Otto Valstads vei 19, 1385 Hvalstad.

Sengebenken

Undertegnede fant bare en gjenstand som kan ha tilknytning til Røyken i de store samlingene. Det var en stor og dominerende sengebank. Den har "Anna Margrete Selboe 1787" skåret inn i ryggen. Museet vet ikke med sikkerhet hvor benken stammer fra. Da jeg stilte spørsmålet til bestyreren for en del år tilbake fikk jeg til svar at de antok at den kom fra Otto Valstads morsslekt i Røyken. Vi vet

at Hans Svensen Selboe kom til Røyken som sogneprest i 1701 og var i kallet til 1730. Han ble 62 år gammel. To av Selboe-slekten var senere lensmenn i Røyken. De var bosatt på Oddeval i Vestbygda helt frem til 1834.

Ole Sønju

Kilder:

Folketellinger på Internett

Kirkebøker på Internett

Wikipedia på Internett

Boka: Asker, av Halvard Torgersen, 1916/1941.

Faksimileutgave 1985

Asker kommunes hjemmeside på Internett

Et mer enn 100 år gammelt aksjebrev i Aktieselskapet Bøndernes Fællessalg tegnet av Røken Landbrugsforening

Oldtidsmarsjen 2016

søndag 25. september

Turmarsjen "fjordimellom" arrangeres for 27. gang, langs Oldtidsveien mellom Drammensfjorden og Oslofjorden (fra Gullaug i Lier til Slemmestad). Oldtidsveien er Røykens tusenårssted.

Start: Gullaug i Lier (Kleivene),
 eller ved Elopak (tidligere Spikkestad Teglverk),
 eller Røyken kirke (Klokkergården).
 Tidspunkt annonseres senere.

Startkontingent: Voksne kr 30.- / barn kr 20.- / familie kr 75.-.

Transport: Fra Gamle Slemmestad Sentrum til Gullaug.

Fra Gamle Slemmestad Sentrum til Røyken kirke.

Tidspunkt annonseres senere.

Merker:

1. gangs deltakelse: Bronsemerke à kr 20.- per stk.
2. gangs deltakelse: Sølvmerke à kr 20.- per stk.
5. gangs deltakelse: Gullmerke à kr 20.- per stk.
10. gangs deltakelse: Reproduksjon, laget av Penny Hansen.
15. gangs deltakelse: Reproduksjon, laget av Penny Hansen.
20. gangs deltakelse: Reproduksjon, laget av Penny Hansen.

Opplevelser:

Via kommunens brosjyre: "OLDTIDSVEIEN I RØYKEN", og oppsatte skilt, får du historisk informasjon, i tillegg til vandringsopplevelsene. Natursti og andre opplegg under veis.

Servering:

Historielaget serverer hjemmelaget ertesuppe m/påfyll og hjemmebakke rundstykker på Mellom-Bø. Saft serveres til.

Ved Røyken kirke (Klokkergården) er det gratis saftservering.

Innkomst:

Puben The Pipe i Gamle Slemmestad, innen kl 16.00.
 De som starter på Gullaug kan ha innkomst ved Røyken kirke.

Se vår hjemmeside: Historielaget.no

Flott tur til Berlin

30 deltagere var med da Røyken Historielag reiste på en ukestur til Berlin fra 11. til 18. april. Omvisninger i Berlin og utflukter til naturreservatet Spreewald med kanaltur og slott i

Potzdam sto på programmet. Sjåfør Johnny Strand fra Th. Liens Turistbusser og reiseleder Per Olav Berg er ikke med på bildet av gruppa foran Brandenburger Tor i Berlin.

Neste tur går til Mariefred i Sverige fra 31. august til 4. september. Se informasjon annet sted i Bygdemagasinet.

Per Olav Berg

Julemøte på Kornmagasinet

3. desember 2015

Foredragsholder denne kvelden var Tom Brenne. Han har samlet norske julehefter i flere tiår og har skrevet den første boka om dette emnet i Norge. «Norske julehefter. De litterære juleheftene fra 1880 til i dag» kom ut i 2009. Selv har han mer enn 2000 julehefter av det litterære slaget, og der hører ikke tegneserier som Finbeck og Fia eller Tuss og troll hjemme. De litterære juleheftene inneholdt fortellinger, noveller, dikt, sanger og annet stoff av god kvalitet, og de var gjerne illustrert av kjente kunstnere. I løpet av 130 år ble det gitt ut 900 forskjellige titler med 20 – 30 000 hefter. De var julens mest utbredte lesestoff etter juleevangeliet.

Det første juleheftet som kom ut regelmessig til jul i Norden, ble gitt ut i København. Det het JULEROSER og kom ut nesten sammenhengende fra 1881 til 1944. Heftene ble gjerne utgitt for å gi inntekt til lag og organisasjoner, og her var det noe for alle. Det ble utgitt julehefter for Det norske Misjonsselskap, Frelsesarmeen, Sjømannsmisjonen, Forfatterforeningen, Riksmålsforbundet, forskjellige idrettslag, yrkesgrupper som journalister, postfolk og bønder, det var et stort mangfold og stor produksjon.

Hvorfor ble de så populære? De mest kjente forfatterne i perioden 1880 til 1950 var svært interesserte i å skrive i juleheftene. Jonas Lie, Alexander Kielland, Knut Hamsun, Sigrid Undset,

*Julesanger sto også på programmet
Foto: Bjørn Auke*

Bjørnstjerne Bjørnson, Mikkjel Fønhus og Johan Falkberget og mange flere sendte inn stoff. Da mangler jo bare Henrik Ibsen – og han skrev også i julehefter!

Juleheftene hadde fargerike illustrasjoner, tegninger og fotografier, og kunstvedleggene var ofte trykte utgaver av kjente billedkunstnere som Erik Werenskiold, Hans Gude, Gerhard Munthe, Nikolai Astrup, Theodor Kittelsen og Harriet Backer m.fl. Trykkene var ofte løst festet inne i heftet og kunne tas ut og settes i ramme. Mange pyntet nok også opp på et visst sted, muligens uten ramme. Populariteten og interessen fra forfattere og kunstnere ga juleheftene status. For mange lesere ble juleheftene det første møte med norsk litteratur og kunst, og mange forfattere har publisert sine tidlige arbeider i juleheftene. Forlagene tjente bra på de store opplagene, enkelte julehefter kunne få et opplag på 100 000 (IOGTs Magne) og kunne derfor betale forfattere og kunstnere godt for jobben. De først ti-årene hadde heftene høy standard og var ganske dyre. De fineste juleheftene utkom mellom 1895 og 1920. Etterhvert endret dette seg, kvaliteten sank og heftene ble billigere.

Kunne det finnes tekst eller illustrasjon av røykenbøringer i juleheftene? K. Anbert (1870-1933), en maler som for det meste bodde i Åros, ble nevnt, men best kjent for røykenbøringene er vel Anna Bøe (1865-1956). Bøe-navnet hadde hun fra gården i Røyken hvor familien hadde bodd. Sammen med andre stiftet hun ukebladet Urd som hadde en kristen profil og vektla kunst, kultur og folkeopplysning. Urd ga også ut julehefter, men bladet gikk inn i 1958.

Etter krigen sank interessen for juleheftene, men det kommer fortsatt ut noen, i dag gjerne med geografisk tilknytning som Jol i Setesdal. Nå er de gamle juleheftene samleobjekt. De er vel verdt å lese, de representerer norsk kulturhistorie gjennom 130 år og gir oss innblikk i

*Kveldens foredragsholder Tom Brenne
Foto: Bjørn Auke*

skiftende samfunnsliv og tidsånd. Tradisjonen er likevel tatt opp igjen av Samlaget som ga ut det litterære juleheftet JULEROSER med Herborg Kråkevik som redaktør i 2015. Det ble fort utsolgt, så hva skjer?

Det ble en kveld med overflod av kulturhistorie og vakre bilder sammen med en entusiastisk foredragsholder. Møtet ble holdt etter gode tradisjoner: kaffe og julekake, julesanger og utlodning, denne gang også av 2 gamle litterære julehefter fra et antikvariat.

Litt om foredragsholderen, han rakk ikke å si noe om seg selv. Fra avisintervjuene kan meldes:

Tom Brenne, bosatt i Bærum, er pensjonert sivilagronom som ble Mikkjel Fønhus-fan allerede i femtenårsalderen, leste alt han fant om Fønhus og skrev så bok. Seiret stort i Kvitt eller Dobbelt på dette temaet og fortsatte med å samle julehefter fordi han hadde fordypet seg i dem på jakt etter de første utgivelsene av Fønhus. Skrev bok om juleheftene, og holder nå entusiastiske foredrag om sin store interesse.

Inger Drengsrud Førde

Referat fra årsmøtet

10. mars 2016

Dato	Klokkeslett	Sted
10.03. 2016	1900	Kornmagasinet

Tilstede: 39 stemmeberettigede medlemmer

Sak 01 Innkallingen

- Godkjent.

Sak 02 Sakslisten

- Sakslisten som følger lagets lover ble godkjent

Sak 03 Valg av møteleder, referent og medlemmer til å signere protokollen

- Kåre Selvik ble valgt til møteleder.
- Bernt Otto Hauglin ble valgt til referent.
- Kjell Jørgensen og Bjarne Kjos ble valgt til å signere protokollen.

Sak 04 Årsberetning 2015

- Årsberetningen som var lagt ut på lagets nettside ble lest opp i sin helhet.
- Årsberetningen ble godkjent med noen kommentarer:
 - Bemerkning vedr Oldtidsveien fra Ole Rud om at stien/adkomsten til gravhaugene på Askestad er gjengrodd. Dette bør det gjøres noe med.
 - Bemerkning fra Kari Sønju vedr. Huskomitéen om at vinduene også var vasket innvendig!
 - Vellykket busstur til Nederland med 24 deltagere bør med i beretningen.

Sak 05 Regnskap for 2015

- Regnskapet for 2015 ble gjennomgått av kassereren Arnulv Solberg, Det viser et årsresultat på kr 103.071 (2014 kr 41.553), og omløpsmidler kr 734.286 (2014 kr 599.857) Lagets økonomi er solid. Det er å bemerke at uten den generøse gaven fra Barbro Slåtto ville det vært et underskudd på ca 50.000
- Revisjonsberetningen, som var uten anmerkninger, ble lest opp av Harald Melvold.
- Kassereren varslet om en mulig kontingentøkning fra 2017. Dette vil bli vurdert av det nye styret. Det kom forslag fra salen om å vurdere reklamesalg i årboka

Sak 06 Medlemskontingent

- Kontingent for 2016 ble vedtatt uendret.

Sak 07 Budsjett 2015

- Kasserer gjennomgikk det fremlagte budsjett som ble enstemmig vedtatt. Det vedlegges protokollen.

Sak 08 Forslag fra styret

- Styret foreslo en lovendring som gir mulighet til et utvidet antall medlemmer i arrangementskomitéen (minimum 6). Dette blir da likt med de andre komitéene. Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Sak 09 Innkomne forslag

- Det var ikke innkommet forslag til behandling.

Sak 10 Valg

- Valgkomitéen v/Bjarne Kjos fremla et komplett forslag på kandidater til de forskjellige ver-vene. Det er fortsatt mange villige arbeidsjern i Røyken Historielag. Forslaget, som vedleg-ges protokollen, ble enstemmig vedtatt.
- Til nytt styre ble valgt:

Leder	Kåre Selvik	Gjenvalg,	1 år
Nestleder	Bjørn Auke	Ikke på valg	1 år
Kasserer	Arnulv Solberg	Gjenvalg	2 år
Sekretær	Bernt Otto Hauglin	Gjenvalg	2 år
Styremedlem	Inger-Lise Aabye	Ikke på valg	1 år
Styremedlem	Morten Fleischer	Gjenvalg	1 år
Varamedlem	Arne Edvard Torvbråten	Ny	1 år
Varamedlem	Per Olav Berg	Ny	1 år

Sak 11 Rammer for styrets arbeid i 2015

- Styret vil fortsette arbeidet med «skoleprosjektet» som på en fin måte har gitt 4-klassingene innsikt i bygdas historie.
- 2016 er Røyken Historielags 50-årsjubileum og en rekke aktiviteter er planlagt.
- 4. og 5.juni arrangeres bygdedager/familieweekend på Hernestangen.
- Slutføre arbeidet med en ny hjemmeside
- Ellers vil laget som tidligere arbeide med saker nedfelt i formålsparagrafen

Sak 12 Hederstegn

- Røyken Historielags heders tegn ble tildelt Anne-Kirsti Andresen og Arne Trulsvik for deres mangeårige store innsats for laget.

Etter årsmøtet holdt Rolf «Mulen» Karlsen et særdeles sprudlende og innholdsrikt foredrag om kulturlivet i Slemmestad. Det var en imponerende bilde- og videosamling om store og små begivenheter. Stor jubel, og mange kjente seg igjen.

Kjell Jørgensen

Bjarne Kjos

.....

.....

Komitéeer og komitémedlemmer enstemmig valgt på årsmøtet i Røyken Historielag 10. mars 2016

Innstilling fra valgkomitéen datert 8. februar 2016 v/Mette Ølstad

Arrangementskomitéen (alle for 1 år)

		Ut
Marit Solberg – leder	Ny	Rolf Thuv
Inger Marie Melvold	Gjenvalg	
Laila Bjerknes	Ny	Karen Lillelien
Frøydis Heimdal	Ny	Marit Solberg
Inger Graff	Gjenvalg	
Kari Jensen	Ny	Gerd Gabrielsen
Ingrunn Bergem	Ny	
Anne Barbro Viken	Ny	
Edgar Jensen	Ny	

Museumskomitéen (alle for 1 år)

Bjørn Eric Hansen – leder	Gjenvalg
Frøydis Christoffersen	Gjenvalg
Liv Davidsen	Gjenvalg
Ove Midtsem	Gjenvalg
Kjell Klausen	Gjenvalg
Thorleif Berg	Gjenvalg
Unni Rolfsnes	Ny

Bygdemagasinet (alle for 1 år)

Arne Myrvang – redaktør	Gjenvalg
Rolf "Mulen" Karlsen	Gjenvalg
Kjell Jørgensen	Gjenvalg
Bjørn Fossnes	Gjenvalg

Slekts- og gårdshistorie (alle for 1 år)

Arne Myrvang – leder	Gjenvalg
Odd Arne Svendsrud	Gjenvalg
Jorun Dambo	Gjenvalg
Anne Elisabeth Myrvang	Gjenvalg
Ragnar Ølstad	Gjenvalg
Jan Ølstad	Gjenvalg
Kjell Nergaard	Gjenvalg
Tone Stokker Martinsen	Gjenvalg

Arve Solli

Revisor

Martin Aasgaard	Gjenvalg, 2 år (til 2018)
Harald Melvold	Ikke på valg, (til 2017)

Årbokkomitéen (alle for 1 år)

Bjarne Kjos – leder	Gjenvalg	
Terje Martinsen	Gjenvalg	
Jørn Jensen	Gjenvalg	
Inger Drengsrud Førde	Gjenvalg	Erik Jacobsen

Oldtidsveien (alle for 1 år)

Ole Kjølén – leder	Gjenvalg
Bjarne Kjos	Gjenvalg
Ole Rud	Gjenvalg
Martin Aasgaard	Gjenvalg
Jan Bjerknes	Gjenvalg
Harald Melvold	Gjenvalg

Kyststien (alle for 1 år)

Harald Melvold – leder	Gjenvalg	
Odd Rønning	Gjenvalg	
Arve Solli	Ny	Gunnar Graff
Anton Eide	Gjenvalg	
Kristian Halvorsen	Gjenvalg	Svein Arne Lyster

Hederstegnsråd

Ole Rud – leder	Gjenvalg, 2 år (til 2018)
Bjarne Kjos – sekretær	Ikke på valg, (til 2017)
Ole Sønju	Ikke på valg, (til 2017)

Huskomiteen (alle for 1 år)

Bernt Otto Hauglin – leder	Gjenvalg	
Jens Sundby	Gjenvalg	
Ottar Bergli	Gjenvalg	
Marit Solberg	Ny	Kari Sønju

Valgkomitéen

Bjarne Kjos – leder	Ny, 1 år (til 2017)	Mette Ølstad
Ingrid Bjørnstad	Ny, 2 år (til 2018)	Bjarne Kjos
Per Olav Berg	Gjenvalg, 2 år (til 2018)	

Røyken Historielag - Resultatregnskap 2015

	Note nr.	2015	2014	Budsjett 2015
Driftsinntekter:				
Medlemskontingent		186 900	191 700	200 000
Leieinntekter Kornmagasinet		106 640	91 800	105 000
Tilskudd fra Røyken kommune		18 224	19 000	16 000
Inntekter arrangementer		2 200	1 435	20 000
Salg av bøker og kalendre		20 506	25 450	30 000
Andre inntekter	1	181 571	33 544	45 000
Sum driftsinntekter:		516 041	362 929	416 000

Driftskostnader:				
Lønnskostnader				
Lønnskostnader		0	2 500	5 000
Sum lønnskostnader		0	2 500	5 000

Øvrige driftskostnader				
Årbøker		43 699	49 187	60 000
Bygdemagasinet		36 784	33 960	30 000
Strøm og kommunale avgifter	2	23 522	28 332	35 000
Reparasjon og vedlikehold	3	129 321	65 696	100 000
Renhold		40 778	33 474	36 000
Kontingenter		9 361	9 363	10 000
Annonser og reklame		21 248	17 552	20 000
Diverse kontorutgifter	4	35 373	29 300	35 000
Forsikringer		30 167	25 660	30 000
Møter og tilstelninger		17 641	11 468	15 000
Andre driftskostnader	5	33 076	28 332	40 000
Sum øvrige driftskostnader		420 970	332 324	411 000

Sum driftskostnader		420 970	334 824	416 000
----------------------------	--	----------------	----------------	----------------

Driftsresultat		95 071	28 105	0
-----------------------	--	---------------	---------------	----------

Finansinntekter:				
Renteinntekter bank		8 001	13 448	10 000
Sum finansinntekter		8 001	13 448	10 000

Arsresultat		103 071	41 553	10 000
--------------------	--	----------------	---------------	---------------

Røyken Historielag - Balanse pr. 31.12.2015

Eiendeler:	Note nr.	2015	2014
Anleggsmidler			
Kornmagasinet		1	1
Gjellumstua og laftet hus på Hernestangen		1	1
Museumsgjenstander, gaver og lignende		250 000	250 000
Inventar		1	1
Sum anleggsmidler		250 003	250 003

Omløpsmidler:			
Kortsiktige fordringer			
Kundefordringer		0	1 900
Forskuddsbetalte kostnader		0	1 007
Sum kortsiktige fordringer		0	2 907

Bankinnskudd / kontantkasse:			
Særvilkårskonto		706 555	525 175
Konto for medlemskontingent		23 742	69 301
Driftskonto		0	-12
Kontanter		3 989	2 486
Sum bankinnskudd og kontanter		734 286	596 950

Sum omløpsmidler		734 286	599 857
-------------------------	--	----------------	----------------

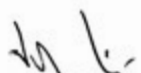
Sum eiendeler		984 289	849 860
----------------------	--	----------------	----------------

Gjeld og egenkapital:	Note nr.	2 015	2 014
Egenkapital			
Oppskrivningsfond	6	250 003	250 003
Hans Graff minnefond		8 062	8 062
Barbro Slåtto's gavefond		150 000	0
Fri egenkapital	7	489 076	536 005
Sum egenkapital		897 141	794 070

Annen kortsiktig gjeld			
Forskuddsbetalt medlemskontingent		300	300
Leverandørgjeld		36 848	2 490
Forskuddsbetaling på kyststiltrapp		20 000	20 000
Komm. støtte til 50-årsjubileum 2016		30 000	0
Kostnadsavsetninger		0	33 000
Sum annen kortsiktig gjeld		87 148	55 790

Sum egenkapital og gjeld		984 289	849 860
---------------------------------	--	----------------	----------------

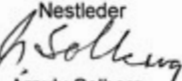
Røyken, 18. februar 2016

 Kåre Selvik
 Styrets leder

 Bjørn Auke
 Nestleder

 Bernt Otto Hauglin
 Sekretær

 Inger-Lise Aabye
 Styremedlem

 Arnulv Solberg
 Kasserer

Røyken Historielag, noteoversikt til regnskapet for 2015

		2015	2014
Note nr. 1	Andre inntekter:		
	Momsrefusjon	18 163	18 603
	Diverse inntekter	13 408	14 941
	Gave fra Barbro Slåtto	150 000	
		181 571	33 544
Note nr. 2	Strøm og kommunale avgifter:		
	Renovasjon, vann og avløp	3 821	10 596
	Strøm	19 701	17 736
		23 522	28 332
Note nr. 3	Reparasjoner og vedlikehold		
	Rep. og vedl.hold Kornmagasinet	38 523	57 133
	Rep. og vedl.hold Hernestangen	90 798	8 563
		129 321	65 696
Note nr. 4	Diverse kontorutgifter		
	Kontorrekvisita og EDB-kostnader	7 839	4 541
	Telefon	13 603	12 950
	Porto	13 932	11 809
		35 373	29 300
Note nr. 5	Andre driftskostnader		
	Utgifter innbrudd/brannalarm	4 658	4 858
	Utgifter brøyting og strøing	7 625	7 500
	Bilgodtgjørelse	8 415	6 030
	Bank og kortgebyr	1 478	472
	Leieutgifter	2 868	2 868
	Øvrige kostnader	8 032	6 604
		33 076	28 332
Note nr. 6	Oppskrivingsfond		
	Kornmagasinet	1	1
	Gjellumstua og laftet hus på H.tangen	1	1
	Inventar	1	1
	Museumsgjenstander, gaver og lignende	250 000	250 000
		250 003	250 003
Note nr. 7	Fri egenkapital		
	Fri egenkapital pr. 01.01.	536 005	494 452
	Årsresultat	103 071	41 553
	Avsatt til Barbro Slåtto's gavefond	-150 000	0
	Fri egenkapital pr. 31.12.	489 076	536 005

Røyken Historielag Budsjett 2016

	Budsjett 2015	Regnskap 2015	Budsjett 2016
Driftsinntekter:			
Medlemskontingent	200 000	186 900	190 000
Leieinntekter Kornmagasinet	105 000	106 640	120 000
Komm. tilsk./arbeid Kyststi	16 000	18 224	17 000
Inntekter arrangementer	20 000	2 200	10 000
Salg bøker, kalendere etc.	30 000	20 506	25 000
Tilsk. 50 års jubileum			30 000
Andre inntekter	45 000	181 571	53 000
Sum driftsinntekter:	416 000	516 041	445 000
Driftskostnader:			
Lønnskostnader			
Diverse lønnskostnader	5 000	0	0
Sum lønnskostnader	5 000	0	0
Øvrige driftskostnader			
Årbøker	60 000	43 699	55 000
Bygdemagasinet o.a.	30 000	36 784	35 000
Strøm og kommunale avgifter	35 000	23 522	30 000
Reparasjon og vedlikehold	100 000	129 321	80 000
Renhold/renovasjon	36 000	40 778	35 000
50 års jubileum	0	0	70 000
Kontingenter	10 000	9 361	10 000
Annonser og reklame	20 000	21 248	30 000
Diverse kontorutgifter	35 000	35 373	25 000
Utgifter arrangementer	15000	17 641	15 000
Forsikringer	30 000	30 167	30 000
Andre driftskostnader	40 000	33 076	30 000
Sum øvrige driftskostnader	411 000	420 970	445 000
Sum driftskostnader	416 000	420 970	445 000
Driftsresultat	0	95 071	0
Finansinntekter:			
Renteinntekter bank	10000	8 000	7 500
Sum finansinntekter	10000	8000	7500
Årsresultat	10 000	103 071	7 500
2/16/2016			

Ny tur med Historielaget:

Opplevelser i kø ved Mälaren

Røyken Historielag arrangerer tur til høsten for medlemmer og andre interesserte. Ferden går til idylliske Mariefred ved Mälaren. Her skal vi bo på Sveriges eldste vertshus fra 1609, besøke slott og gruver, kjøre damptog og dampbåt – og kose oss!

Gripsholms Vertshus og hotell har historie tilbake fra 1609. Her skal vi bo.

– Dette er en tur fra onsdag til søndag. Vi reiser fra Røyken onsdag 31. august og returnerer søndag 4. september. Turen, der alt er inkludert minus et par lunsjer, koster kr 6.900,- pr person. Som vanlig er Th. Liens Turistbusser i Hokksund vår samarbeidspartner. Og sjåføren er den samme, Johnny Strand, opplyser reiseleder Per Olav Berg.

Med kona Ingunn var han på bobiltur i Sverige sist sommer. Tilfeldig kom de til Mariefred, som ligger ca 60 km vest for Stockholm på sørsiden av Mälaren.

– Vi ble liggende ved den idylliske byen i over ei uke. Her er det 5000 fastboende som

Gripsholms slott fra 1557 er vel verdt et besøk. Slottet er i dag en del av det kongelige museum.

har Gripsholms slott fra 1537 som nærmeste nabo. Ved siden av vertshuset, eller hotellet der vi skal bo, ligger Callanderska Gården, som er byens lokale museum, og der ildsjelene nå ser frem til å få besøk av Røyken Historielag, forteller Berg.

Opplevelser

Fra Mariefred er det ikke langt til spennende severdigheter. Vi skal besøke Mälsåker slott fra 1400-tallet, Skottvangs Grufva som er kjent siden 1500-tallet, og vi skal kjøre smalsporet damptog til Taxinge Slott. Tilbaketuren til Mariefred skjer med dampbåten Mariefred. Med andre ord skal vi reise slik folk gjorde for hundre år siden denne dagen.

– Dette er en tur som burde friste folk som

liker å reise sammen med andre. På vei bortover stopper vi ca halvveis i Karlstad for å spise lunsj. Det skal vi forresten gjøre i bygningen der avtalen om unionsoppløsningen ble undertegnet i 1905, forteller Berg.

Bestilling til Th. Liens Turistbusser

Som ved de tidligere turene til Historielaget sammen med Th. Liens Turistbusser, skjer alle henvendelser og påmeldinger til dem, telefon 32 75 19 22.

– Påmeldingsfristen er satt til mandag 25. juli. Men det er ingen grunn til å vente. Vi har allerede fått noen påmeldinger, sier Berg. Detaljert program på neste side.

Per Olav Berg

Callanderska Gården er som en hembygdsgård mitt i byen, rett ved hotellet. Her venter medlemmer av foreningen på å møte historieinteresserte på tur fra Røyken.

Dampbåten Mariefred tar oss med tilbake fra Taxinge Slott til brygga i Mariefred. Her er det flere muligheter til forfriskninger en solfylt ettermiddag i september...

Det gamle dampetoget med 60 cm sporvidde drives av en ivrig gjeng frivillige. Alt, fra billetter til personale og togmateriell ser ut som for hundre år siden.

Slottstur til vakre Mariefred

Mariefred er en idyllisk liten svensk by ved Mälaren, ca 60 km vest for Stockholm. Byen har 5000 innbyggere og en interessant historie, der Gripsholms Slott spiller en sentral rolle. Vi skal bo på Sveriges eldste vertshus fra 1609. På turen skal vi også besøke Mälsåker Slott og Skottvangs Grufva, samt kjøre smalsporet damptog til Taxinge Slott og dampbåt tilbake til Mariefred. Turen er spesielt lagt opp av Røyken Historielag.

Onsdag 31. august

Vi plukker opp deltagerne i Røyken kl. 09.00 og kjører til Karlstad. Her spiser vi lunsj i bygningen der unionsoppløsningen ble undertegnet i 1905. Etter lunsj kjører vi videre til Mariefred og installerer oss på Gripsholms Vårdshus; hotellet er Sveriges eldste vertshus og ligger midt i byen med vakker utsikt mot fjorden og slottet. Her serveres en tre-retters middag.

Torsdag 1. september

Etter en god frokost på hotellet er det utflykt til Mälsåker Slott. Det har røtter tilbake til 1400-tallet, men begynte å vokse på 1600-tallet. Etter storhetstider, oppsving- og nedgangstider ble slottet solgt i 1916, nedtynt av gjeld. Den norske eksilregjeringen i London kjøpte slottet i 1943 for å huse opplæring av infanterisoldater, påtenkt til frigjøringen av Norge. Utad ble det kamuflert som politiskole. En januarnatt i 1945 med sprengfyring tok det fyr i taket. I flere år sto slottet uten tak. Fra 1950-tallet og frem til i dag har det pågått restaureringsarbeider, og store deler av slottet fremstår nå i sin fordums prakt.

Vi spiser lunsj der vi selv ønsker når vi er tilbake i Mariefred. I tillegg til hotellet er det flere hyggelige steder i byen.

Etter lunsj er det besøk og omvisning på Callanderska Gården, som er lokalmuseet i Mariefred, og som ligger vegg i vegg med hotellet. Her blir vi tatt i mot av forventningsfulle medlemmer av Hembygdsforeningen.

Denne dagen er det også tid til egen oppdagelsesferd før en ny tre-retters middag på hotellet.

Fredag 2. september

Etter frokost på hotellet rusler vi bort til Gripsholms Slott. Dette slottet er kjent som Gustav Vasas slott, som han grunnla i 1537. En vandring gjennom etasjene byr på innblikk i en 400-årig historie. Her finnes en unik samling av møbler og kunsthåndverk fra fire århundreder. Slottets mest berømte 1500-talls gemakk, er Hertig Karls kammare, som er et av landets best bevarte interiører fra denne epoke.

Utenfor slottet venter bussen for å ta oss med til den spennende Skottvangs Grufva. Her skal vi spise lunsj før vi tas med på en innholdsrik omvisning.

Røyken Historielag

Th. Liens Turistbuss

Gruven er kjent siden 1500-tallet, men kan være betydelig eldre. På området, som i dag er museum, restaurant og en mye brukt arena for kulturarrangementer, finnes mange gruveåpninger, de fleste fylt med vann. Før svartkruttet ble tatt i bruk, lagde man store bål på berget, som etterpå ble avkjølt med kaldt vann. Berget sprakk og man kunne bruke spett og slegge for å få løsnet malmen.

Vi returnerer til Mariefred, der det blir tid til egne opplevelser før tre-retters middag på hotellet.

Lørdag 3. september

Dette blir dagen der vi får oppleve gamle dagers reisemåter.

Etter frokost og rusletur på egen hånd, samles vi ved togstasjonen der damplokomotivet på den unike 60 cm brede skinnegangen venter på oss. Ildsjeler sørger for å holde denne smalsporede jernbanen i drift for turistene. Her er omgivelsene slik de var for hundre år siden. Toget tar oss til Taxinge Slott. Her ligger en av verdens mest kjente konditorier, med aldri mindre enn 60 ulike sorter kaker. Vi samles til en felles lunsj der vi får servert en av Sveriges stolte spesialiteter, rekesmørbrød. For allergikere ordner vi med alternativ.

Etter å ha kikket oss omkring, er det tid for avreise med dampbåt tilbake til Mariefred. Da reiser vi på Mälaren slik man gjorde med rutebåten i gamle dager.

Tilbake på hotellet er det tre-retters middag.

Søndag 4. september

Det er tid for å ta avskjed med Mariefred; en ekte svensk småby det er lett å bli glad i. Til Røyken er det ca 480 km, knappe seks timers kjøring. Vi inntar lunsj i Karlstad-området før vi kommer til Røyken rundt kl. 18.00.

Pris pr person kr 6.900, som inkluderer alt, bortsett fra to lunsjer:

- Bussreise med topp moderne turistbuss
- Innkvartering fire netter i dobbeltrom på hotell i Mariefred
- Alle frokoster, lunsjer og middager bortsett fra én lunsj i Mariefred og på hjemturen.
- Alle utflukter og inngangspenger
- Reiseleder Per Olav og sjåfor Johnny

Tillegg for enkeltrom: kr 1400,00

Forbehold om endring i programmet.

Påmelding til Th. Liens Turistbuss innen mandag 25. juli!

Th. Liens Turistbuss AS

tlf: 32751922

e-post: thlien@thlien.no

www.thlien.no